

Posudek oponenta kvalifikační práce

Příjmení a jméno autora práce:	Šimková Alžběta
Studijní obor:	Přírodovědná studia – Geografie se zaměřením na vzdělávání
Název práce:	HIV/AIDS v pobaltských zemích: Komparativní analýza časoprostorového šíření HIV

Hodnocení

Cíle práce (vzhledem ke stavu výzkumů v daném oboru) hodnotím pro danou úroveň postupové práce jako:	1 Plně vyhovující a aktuální	2 Průměrné	3 Podprůměrné až nevyhovující a neaktuální
*Autorka si v práci klade za cíl pouze zachytit, zanalyzovat, zaznamenat a zhodnotit informace o postupující epidemii HIV/AIDS v pobaltských státech. Vysvětlit různé způsoby nálezů tímto virem a následně vytvořit komparativní analýzu těchto států. V práci hodlá odpovědět na tyto výzkumné otázky: 1. Postupuje HIV nákaza v pobaltských státech stejnou rychlostí a měrou?; 2. Jaký je nejčastější způsob přenosu HIV u obyvatel pobaltských států? Otázka č. 1 není správně položena – Co je to míra nákazy, kterou chce autorka zkoumat? Otázka č. 2 není výzkumnou otázkou v pravém smyslu slova, protože toto již bylo zjištěno v literatuře, ze které autorka čerpá. Domnívám se, že tyto otázky jsou povrchní, a odpovědět na ně by mohlo sloužit jen jako jeden z úvodních kroků ke splnění cíle, který je obsažen v názvu práce. Autorka správně (ač trochu kostrbatě) uvádí, že „Liniové a sloupcové kartodiagramy, které znázorňují absolutní data v typickém „množství za čas“ v pravidelném intervalu, jsou pro tuto práci stěžejní.“ Je však na pováženu, že ač to autorka sama tvrdí, žádné liniové kartodiagramy nepředkládá.			
Ve vztahu k cílům práce hodnotím zvolený metodický postup/aparát jako:	1 Velmi vyvážený a vhodný (zvolené metody plně odpovídají stanoveným cílům)	2 Částečně vyvážený	3 Nevyvážený (metody se povětšinou mívají se stanovenými cíli)
* Studentka si vystačila pouze s jednoduchým sběrem dat z literatury, vytvořením nejjednodušší popisné statistiky a velmi povrchním vysvětlením získaných údajů. Ač měla autorka k dispozici data za jednotlivé regiony pobaltských států, tato data pouze vizualizovala a popsala, a dále s nimi nijak nepracovala. Problematickým také shledávám nekritické přejímání dat z literatury – autorka de facto přebírá informace pouze ze dvou zdrojů, a nijak nediskutuje kvalitu a reliabilitu dat. Byla data za jednotlivé státy získána stejnou metodikou?			
Použité metody (vzhledem ke stavu výzkumů v daném oboru) hodnotím jako:	1 Aktuální	2 Částečně zastaralé	3 Zastaralé
*V práci zcela postrádám využití standardních geografických metod, jako například zpracování prostorových dat v prostředí GIS, popřípadě využití sofistikovanějších statistických metod. Studentka v práci pouze rozebírá snadno dostupnou literaturu a nepouští se do žádných vlastních analýz. Na str. 12 autorka dokazuje, že nerozumí geografickým vizualizačním prostředkům a metodám, kdy si v prvním odstavci plete kartodiagram a kartogram. V kapitole 4.1 na straně 13 autorka přehledně uvádí důvody, proč tato práce neměla být zadána. V této kapitole současně naznačuje hlavní problém této práce – neověřitelnou kvalitu			

vstupních dat – autorka vychází z několika málo zdrojů, které mají data pravděpodobně sesbírána nestejnou metodikou – autorka však tato data porovnává.

Práci s literaturou (úplnost vzhledem ke zvolenému tématu, aktuálnost a vazbu na zahraniční publikace v daném oboru atd.) hodnotím jako:	Výbornou	Velmi dobrou	Dobrou	Nevyhovující

*Studentka v práci cituje celkem 7 tištěných zdrojů, z toho dvě kvalifikační práce, jeden článek v českém odborném periodiku, tři články ze zahraničního odborného periodika, jednu českou monografii. Dále autorka cituje 20 elektronických zdrojů různé kvality (včetně velmi kvalitních a pro práci stěžejních a nenahraditelných). Nicméně postrádám využití většího množství zahraničních článků z odborných periodik – v posledních desetiletích byla opublikována řada studií šíření HIV/AIDS mezi injekčními narkomany apod. Je zářející, že autorka do práce zapracovala pouze jeden ze tří článků, které jí vyhledal oponent práce při minulém posudku. Z tohoto článku použila pouze jednu větu, a to ještě špatně, kdy na str. 25 uvádí, že v kraji Ida-Viru „Z většiny počtu nakažených až z 83 % byli nakaženi Rusové a 12 % zaujímali Estonci“. V (nekorektně) citovaném článku je však uvedeno „... among the drug addicts admitted for treatment in 2000, there were 83,2% Russians and 11,3% Estonians.“ Tato čísla jsou vztažena pouze na nakažené, jež se začali léčit, a jsou vztažena pro celé území Estonska, nikoliv pouze pro kraj Ida-Viru a navíc jsou i v citovaném článku citována z dalšího zdroje.

Pokud autorka pracuje takto nekorektně s náhodně vybraným zdrojem, je velmi pravděpodobné, že výsledky celé práce (která je de facto pouze rešerší) jsou zatíženy velkou chybou.

Výhrady mám také ke způsobu vytvoření rešerše – autorka vždy uvede název článku, a následně v odstavci rámcově uvede, o čem daný článek pojednává – nepodává však žádné konkrétní výsledky – toto je pravděpodobně způsobeno tím, že de facto celá práce je rešeršní, čili samotná sedmistránková kapitola „Rozbor literatury“ poněkud ztrácí význam. Např. na str. 5 autorka uvádí data za rok 1993, nedoplňuje je však ihned aktuálními daty. Práce se tak stává poněkud zmatečnou. V kapitole „rozbor literatury“ autorka neuvádí žádnou práci, která pojednávala přímo o Litvě – v dalším textu však s daty za Litvu pracuje.

Chybějící hlubší porovnání stavu nákazy v jednotlivých krajích pobaltských států a zasazení těchto výsledků do východoevropského a celoevropského rámce je jedním z velkých nedostatků této práce.

Výsledky (zejména originalitu, věrohodnost, kvalitu prezentace) hodnotím jako:	Výborné	Velmi dobré	Dobré	Nevyhovující

*V práci postrádám jakékoliv autorčiny vlastní výsledky – autorka se spokojila pouze s elementárním popisem dat získaných rozbořem literatury. Od minulého pokusu o obhájení autorka práci vylepšila a zařadila do ní několik kartodiagramů. Vzhledem k různé kvalitě zdrojů vstupních dat jsou však tyto její vizualizace velmi diskutabilní.

Nesprávná práce s daty se projevuje např. i na str. 19-20, kde autorka z jednoho zdroje uvádí, že za poslední 4 měsíce roku 2000 se v Estonsku nakazilo virem HIV 357 nových případů, z druhého zdroje však vyplývá, že za celý rok 2000 to bylo pouze 390 nových případů. Opravdu bylo za prvních 8 měsíců pouze 33 nakažených? Nebo každý z citovaných zdrojů použil ke sběru dat jinou metodiku? Z grafů str. 22-23 pak vyplývá, že ve věkových kategoriích nad 15 let se v Estonsku nakazilo virem HIV v roce celkem 326 mužů a žen. Po porovnání těchto výsledků se zmíněným grafem na str. 20 (390 nakažených za rok 2000) vyplývá, že se nakazilo celkem 64 (tj. 16% ze všech nakažených) osob mladších 14 let. Toto je dle mého názoru nepravda, a jedná se pouze opět o špatnou interpretaci dat z rozdílných

zdrojů. Žádný z těchto rozporů není v práci diskutován!

Na str. 25 autorka operuje s daty pouze za celé kraje, ale současně uvádí, že „Druhý největší počet HIV případů je z hlavního města Tallinn“ – toto zdánlivě logické tvrzení nemá autorka nijak podloženo, protože v kraji žije 542.000 obyvatel, zatímco v samotném Tallinnu pouze 430.000.

Autorka v práci uvádí špatné měřítko map – např. na obr. 1 uvádí měřítko 1:1.500.000, měřítko mapy je ve skutečnosti zhruba 1:2.900.000.

Na str. 30 autorka v popisu grafu č. 8 uvádí, že mezi lety 2003-2007 nenastal v Estonsku jediný případ heterosexuálního přenosu viru HIV, toto je dle všech informací pouze problém chybějících dat.

Na str. 34 autorka uvádí, že „téměř polovina homosexuálních a bisexuálních mužů nikdy nebyla testována na HIV. Takže celkový počet nakažených může být ve skutečnosti vyšší.“ – Tato věta vystihuje celý problém této kvalifikační práce – autorka se pokouší o závěry, založené na špatných podkladových datech.

Na str. 40-41 autorka podivně operuje s krajem Pieriga, hlavním městem Riga a pak oblastí Rigas, bez dalšího vysvětlení souvislostí.

Situaci v Litvě autorka pouze ilustruje několika grafy a necelými dvěma stranami textu – takto se ztrácí chyba, kterou autorka udělala při zpracování dat, kdy při porovnání dat, vizualizovaných v grafech 18 a 20 se ukazuje, že v roce 2003 opravdu nedošlo k tak obrovskému nárůstu HIV+ (845 nakažených/rok), ale správně by v grafu č. 18 mělo být uveden počet pouze lehce překračující 100. Stejná chyba se objevuje i v grafu 21 a obr. 7 – první zmíněný je špatně, druhý pravděpodobně správně. Autorka tímto dokazuje, že problematice příliš nerozumí, data pouze vizualizuje – při jakémkoliv pokusu o diskusi by tyto chyby musela objevit.

Tab. č. 2 na str. 74 je pravděpodobně špatně, když autorka na str. 34 uvádí, že „V Estonsku nejsou žádné údaje o tom, kolik PLHIV představují MSM, IDU, nebo sexuální pracovnice“.

Formální úroveň práce hodnotím jako:	Výbornou	Velmi dobrou	Dobrou	Nevyhovující

*V práci se téměř nevyskytují gramatické chyby ani překlepy.

Studentka v práci používá velké množství zkratk. Jejich význam je sice hned na úvodních stranách vysvětlen, nicméně používání takového množství zkratk je v textu spíše rušivé. V práci by jistě byl prostor pro použití celého výrazu v jeho nezkrácené verzi. Některé zkratky nejsou vysvětleny vůbec – MTCM. Autorka používá v česky psané práci anglické skloňování – IDU a IDUs.

Studentka v práci používá naprosto nekorektní způsob citování. Na str. 15 lze toto demonstrovat – „Infekce, která se přenáší krví, mateřským mlékem a pohlavním stykem, má několik fází“ – je tato věta citována? Opravdu jde o pohlavní styk jako takový? Autorka v této části vždy cituje až na konci odstavce, a není tedy jasné, jestli je citována poslední věta tohoto odstavce, nebo odstavec jako celek. Na str. 16 a 17 nejsou první odstavce citovány vůbec, a přitom v nich autorka uvádí velké množství dat, které bezpochyby nejsou jejími výsledky. Na obr. 7-10 se objevují dvojité popisky, což je v rozporu se závazným způsobem úpravy kvalifikačních prací na CBG, na obr. 11 je navíc tento dvojitý popis v rozporu. Gramatická úprava závěru je na velmi podprůměrné úrovni. V závěru se také objevují zcela nové, a necitované, informace (cena drog).

Článek UUSKÜLA ET AL., 2002 je uveden v seznamu literatury, ale není nikde v práci citován.

Diskusi výsledků (zejména relevanci a kvalitu diskutovaných prací, závěry vyplývající z diskuse) hodnotím jako:	Výbornou	Velmi dobrou	Dobrou	Nevyhovující

*Autorka se v práci pokouší diskutovat data, získaná z několika zdrojů. Toto se jí však daří pouze ve velmi omezené míře. Autorka se spokojila pouze s triviálním popisem situace

v jednotlivých státech – nepokouší se o žádné hlubší analýzy a porovnání s faktory, které nákazu AIDS ovlivňují – nezaměstnanost, různou hustotu obyvatelstva, rozdílné velikosti sídel, typickou strukturu hospodářství, blízkost velkých přístavů apod. Autorka například vůbec neporovnává rychlost šíření epidemie, neporovnává různé politiky boje proti epidemii v jednotlivých státech. Ač má autorka k dispozici údaje za jednotlivé regiony, tyto pouze elementárně popisuje, ale nijak nediskutuje.

Např. v letech 2001-2002 proběhla pobaltskými zeměmi velká vlna zvýšení počtu nakažených injekčních uživatelů drog (2001 Estonsko a Lotyšsko a 2002 Litva) – tento fakt by si určitě zasloužil hlubší diskusi, autorka si však této vlny vůbec nevšimá. Na str. 51 autorka dělí epidemii v Litvě na několik fází, kdy při ní navržené první fázi se v průměru nakazilo pouze 8 lidí ročně!

Cíle práce hodnotím jako	Splněné vynikajícím způsobem	Splněné	Splněné částečně	Nesplněné

Otázky:

Na str. 16 ve druhém odstavci jsou uvedeny hodnoty intravenózních uživatelů drog, nebo HIV+ celkem?

Dle jakého klíče jsou geograficky lokalizovány pozitivní nálezy HIV? Dle místa zachytu? Dle momentálního pobytu nakaženého? Dle trvalého bydliště? Jsou tedy výsledky Vaší práce opravdu relevantní?

Co znamenají odstíny zelené v obr. 6 na str. 53?

Je procento na HIV otestovaných obyvatel každé ze zkoumaných zemí stejné, nebo alespoň podobné? Byla u citovaných zdrojů použita shodná, nebo alespoň porovnatelná metodika zjišťování a zpracování dat?

Na str. 76 uvádíte, že Narva je ohniskem šíření HIV do celého kraje Ida-Viru – toto tvrzení nemáte citováno, ani podpořeno žádnými argumenty, obhajte jej.

Jak pro potřebu této práce definujete epidemii?

Celkové hodnocení

Práci k obhajobě	Doporučuji		Nedoporučuji
V případě kladného doporučení navrhuji celkové hodnocení práce:	Výborně	Velmi dobře	Dobře

Datum: 12. 8. 2015

Oponent práce: RNDr. Václav Stacke, Ph.D.

Podpis:

*) V případě hodnocení jiné kategorie než (1) a **Výborně** zde, prosím, zdůvodněte Vaše hodnocení.

†) Zde je možné uvést otázky, jejichž zodpovězení považujete za stěžejní pro obhájení práce.

Podepsaný originál tohoto posudku, prosím, pošlete ve třech vyhotoveních na OG CBG (doc. RNDr. Pavel Mentlík, Ph.D.).

Elektronickou verzi, prosím, zašlete na: pment@cbg.zcu.cz